

Illés-Molnár Márta

Módszertani továbbképzés szórványban élőknek

2009 augusztusában immár 8. alkalommal rendezték meg a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar Neveléstudományi Intézetében a nyugati szórványban magyar nyelvet tanító pedagógusok módszertani továbbképzését Győrött. A szakmai programot az Oktatási és Kulturális Minisztérium Határon Túli Magyarok Titkárságának támogatásával, Kovátsné dr. habil. Németh Mária intézetigazgató asszony szakmai koordinálásával és Wurst Erzsébet, a Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének oktatási felelőse segítségével szervezték. A továbbképzés – amelyen hét országból (Anglia, Ausztria, Brazília, Kanada, Lengyelország, Németország, Svédország) 27 pedagógus vett részt – augusztus 24-től augusztus 29-ig tartott.

A találkozó célja, hogy olyan tanítás-módszertani, tudományos és kulturális ismeretekkel vértesse fel a jelen lévő pedagógusokat, amely tudásanyaggal gyarapodva még sikeresebben, még hatékonyabban közvetíthetik a magyar nyelvet és kultúrát a nyugati magyar szórványban. A rendezvény nem titkolt célja az is, hogy a – többnyire társadalmi munkában, elhivatottságból működő – tanároknak kikapcsolódást, felfrissülést nyújtson a következő tanévre, ezzel is elismerve munkájuk fontosságát.

A módszertani továbbképzés résztvevőinek nagy része már visszatérő vendég. Voltak azonban olyanok is, akik első alkalommal érkeztek. A nyugati diaszpóra tanárainak többsége maga is képzett szakember. Munkájukat – Ausztria kivételével, ahol a magyar mint őshonos kisebbségi nyelv elismert – a szervezett oktatási rendszeren kívül, délutáni vagy hétfégi iskolákban végzik. A tanulócsoporthoz nagy része nem iskolai osztályteremben tanul, hanem a lehetőségek szerint leginkább megfelelő klubhelyiségekben, iskolajellegű berendezéssel „elvarázsolt” társalgókban, nyelviskolától bérelt tanulószobákban. Van, ahol az oktatás magánlakáson zajlik.

Miként a pedagógusoknak számolniuk kell a szervezett oktatás hiányzó infrastruktúrájával, úgy kell számolniuk a magyarság, a magyar műveltség közvetítésének sajátos módjaival. A magyar diaszpóra gyermekeinek nagy része vegyes házasságban született. A makrokörnyezet, sok esetben a mikrokörnyezet nyelve is az adott ország államnyelve, és természetesen ugyanez igaz az iskola, azaz az állami oktatás nyelvére is. Ezekben a tanulóknak az a közös, hogy a magyar nyelv az anya- vagy az anyanyelvük. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2001-es *Ajánlása a nemzeti kisebbségek jogairól* a bevándorlókat a speciális nyelvi, nemzetiségi kisebbségekhez sorolja (Szabó Mihály 2005). A diaszpórában tanító pedagógusok feladata a magyar műveltség közvetítésén túl a műveltség értékének, fontosságának a bemutatása is, hogy a diaszpóra magyar fiataljainak a magyarság élményét és eszméjét átadják, hogy a diaszpóra második, harmadik, negyedik stb. generációs, már nem bevándorló magyarjai is a speciális magyar kisebbséghez tartozzanak. Hiszen egy nemzet tagjainak mindenkor közös jegye a nyelv és a kultúra.

A hatnapos együttlét során a pedagógusok felelevenítettek, valamint újdonságként feldolgoztak számos elméleti és gyakorlati információt. Az első napon az intézetigazgató asszony bemutatta a 230 éves Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kart. A bevezető előadást követően Lampert Bálint tanársegéd vezetésével játékos formában ismerkedtek meg az egymást még nem ismerők. A csillagászat éve alkalmából Cseh János dékán a természettudomány világába vezette be a jelenlévőket, majd Vass Vilmos egyetemi docens a pedagógus kompetenciafejlesztő szerepét ábrázolta. Az első nap utolsó előadását Kiss Gábor, a Tinta

Könyvkiadó igazgatója tartotta, bemutatva a kiadó kínálatát. A hétfői program a győri Vaskakas Bábszínház *Metamorfózis* című előadásával zárult.

A keddi nap a magyar mint idegen nyelv oktatásának a jegyében telt. Bárdos Jenő egyetemi tanár előadását követően Gedeon Márta, a Varsói Egyetem magyar nyelvi lektora módszertani ötleteit aktív csoportmunkával szemléltette. A két tannyelvű oktatás módszereit mutatta be Havasréti Béláné iskolaigazgató asszony, ezt a résztvevők gyakorlati bemutatója, a módszervásár követte. A diaszpóra magyar származású gyermekei számára a magyar nyelv semmiképpen sem idegen nyelv. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni az idegen nyelvi megközelítés szükségességét. Az idegen nyelvi szemlélet ellensúlyozásaként az előadások sorában jelen volt a játékpedagógia eszköztára az anyanyelvi készségek fejlesztésében, Ritter Andrea tanársegéd tolmácsolásában.

A harmadik nap fő témája az anyanyelvi készségek köre volt. Az *Anyanyelvi kompetenciák* című előadásában Dörnyé Zábrádi Orsolya foglalta össze az elméleti ismereteket. Ezt követően a hallgatóság kisebb csoportokban egy-egy számítógép köré gyűlt. Kovátsné Németh Mária és Lampert Bálint vezetésével megismerkedtek az *Órszavak* internetes folyóirat portáljával és felépítésével. Ez a szórványban élők magyarságismereti tanítás-módszertani folyóirata. Az interaktív foglalkozást követően a résztvevők az oktatási területek szerint újabb csoportokba rendeződtek, és az anyanyelvi tanítás-tanulás módszereivel ismerkedtek az óvodai, az általános iskola alsó és felső tagozatos, valamint a középiskolai szinteken. A szerdai nap programsorozatának zárásaként Várszeginé Gáncs Erzsébet mozgatta meg a résztvevőket a magyar népzene és népdalkincs segítségével. Az elméleti bevezető után énekszóra és táncra perdült a magyartanítók csapata. A mozgalmas napot Lengyel Ferenc ausztriai magyartanár Kányádi-estje fűszerezte.

Csütörtökön délelőtt Varga Józsefné dékánhelyettes bővítette a magyarságismeret módszertani repertoárját. A hallgatóság egy-egy híres magyar család, híres asszonyok vagy költők történetét, életútját kísérte végig Magyarország és a Kárpát-medence térképeinek segítségével. A foglalkozást Mátyás Csaba akadémikus előadása követte *A klímaváltozás okairól és következményeiről* címmel. A következő foglalkozások a kreatív műhelyek voltak: művészetterápia Borbély Károly főiskolai docens és nyelvművelés, nyelvi játékok Unti Mária főiskolai docens vezetésével. A nap záró előadása a *Borkultúra Magyarországon* címet viselte. Németh Ferenc elméleti bevezetése után lehetőség nyílt a társaságnak a borkóstolásra is.

Pénteken Muhovitsné Ujvári Klára főiskolai docens a pedagógiai gyakorlatban nélkülözhetetlen pszichológiai ismereteket szedte csokorba a *Pedagógiai gyakorlat és mentálhigiéné* című foglalkoztató előadásában. Ezt Sántáné Gedeon Mária, a budapesti Eötvös Kollégium magyar mint idegen nyelv tanárának előadása és gyakorlati bemutatója követte *A magyar mint idegen nyelv s mint anyanyelv különbségéről* címmel. A nap végén Csorna Város Polgármesteri Hivatalában Turi György polgármester bemutatta a csornai térség kulturális, gazdasági jellemzőit, majd a tanártovábbképzésen részt vevők ünnepélyes keretek közt átvehették tanúsítványukat. Végül egy rövid városnéző séta következett.

A tartalmas, alaposan átgondolt és felépített továbbképzést egy Balaton-felvidéki kirándulás zárta. A kirándulásra a továbbképzés résztvevői és szervezői mint egy nagy család indultak, és töltöttek el még egy szép napot az egyhetes komoly szellemi munka után.

Irodalom

Órszavak. Magyarságismereti tanítás-módszertani folyóirat szórványban élőknek. A Nyugat-európai Országos Magyar Szervezetek Szövetségének negyedévenkénti online lapja. <http://www.nyeomszsz.org/orszavak>
Szabómihály Gizella 2005. Az emberi és a nyelvi jogokról. In: Lanstyák István – Vančóné Kremmer Ildikó (szerk.) *Nyelvészetéről – változatosan*. Gramma Nyelvi Iroda. Dunaszerdahely. 203–232.

Illés-Molnár, Márta: Methodological training for dispersed Hungarians

Az írás szerzőjéről

Illés-Molnár Márta

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

marta_illes[kukac]hotmail.com